

# CURRÍCULUM

TO

---

XH

## TERCEIRO ESO



XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN  
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

## Bloque de materias troncais

### Xeografía e Historia

#### Introdución

O coñecemento da sociedade, a súa organización e o seu funcionamento ao longo do tempo, é esencial para poder entender o mundo actual. Coñecer o espazo onde se desenvolven as sociedades, os recursos naturais e o uso que se lles deu achéganos datos sobre o pasado e permítenos anticipar algúns dos problemas do futuro.

As disciplinas de Xeografía e Historia son dous importantes eixes vertebradores para o coñecemento da sociedade, xa que abranguen a realidade humana e social desde unha perspectiva global e integradora, e ofrecen unha maior capacidade para a estruturación dos feitos sociais. Malia isto, a sociedade actual, cada vez máis complexa, require a intervención doutras disciplinas como a economía, a socioloxía, a ecoloxía ou a historia da arte, que achegan análises diferentes e complementarias, para a mellor comprensión da realidade social.

En ESO, a materia de Xeografía e Historia pretende afondar nos coñecementos adquiridos polo alumnado na educación primaria; favorecer a comprensión dos acontecementos, os procesos e os fenómenos sociais no contexto en que se producen, tendo sempre en consideración as escalas de estudo (o mundo, Europa, España e Galicia); analizar os procesos que dan lugar aos cambios históricos e seguir adquirindo as competencias necesarias para comprender a realidade do mundo en que viven, as experiencias colectivas pasadas e presentes, a súa orientación no futuro, así como o espazo en que se desenvolve a vida en sociedade.

A achega da materia de Xeografía e Historia ao desenvolvemento das competencias chave é moi salientable. Deste xeito, poderíamos dicir que a través da materia se desenvolven competencias que na práctica funcionan como propias (as competencias sociais e cívicas, en relación con contidos propios tanto de Historia como de Xeografía, e a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, en Xeografía); a competencia de conciencia e expresións culturais ten unha presenza destacada pola relación que o estudo das manifestacións artísticas e a evolución do pensamento e da cultura teñen na historia, e de maneira específica na historia da arte. A importancia que a materia ten para o desenvolvemento da competencia de sentido da iniciativa e espírito emprendedor evidénciase na dimensión conceptual desa competencia posta en relación con coñecementos de xeografía e historia económicas, pero tamén na dimensión máis procedemental dela.

O desenvolvemento das competencias de comunicación lingüística e dixital, e de aprender a aprender, impregnan todo o currículo de Xeografía e Historia, pois presentan unha dimensión instrumental que nos obriga a telas presentes ao longo dos catro cursos de ESO.

A Xeografía organízase, no primeiro ciclo, nos bloques titulados "O medio físico" e "O espazo humano", e en cuarto curso céntrase na globalización.

A Historia estuda as sociedades ao longo do tempo, seguindo un criterio cronolóxico ao longo dos dous ciclos de ESO.

Na secuencia dos tres primeiros cursos de ESO tivéronse en especial consideración dous factores: por unha banda procurouse unha repartición o máis equilibrada posible entre a Xeografía e a Historia nos tres cursos e, por outra, intentouse secuenciar do xeral ao particular, traballando nos primeiros cursos con contidos máis globalizados e incrementando o nivel de complexidade á medida que se avanza na etapa. Dese xeito, procúrase ir da identificación e da localización dos primeiros cursos en xeografía cara a realización de tarefas máis elaboradas no remate da etapa. A Historia recibe un tratamento semellante, pois os contidos cos que o alumnado traballará nos primeiros cursos presentan un enfoque máis xeral, que abrangue o devir humano ata o século XVIII e deixa o derradeiro curso da etapa para o estudo da historia contemporánea. En todo caso, a evolución histórica dos dereitos da muller ata a actualidade debe formar parte do desenvolvemento curricular a aplicar na aula.

Deberase ter en conta o traballo de todos os elementos transversais do currículo cando cumpra. Neste sentido, merecen unha mención especial a educación cívica, a comprensión de lectura, a expresión oral e escrita, e o traballo con tecnoloxías da información e da comunicación. A materia de Xeografía e Historia é un vehículo adecuado para animar ao emprendemento. Ademais, o desenvolvemento sustentable e o medio, os riscos de explotación e o abuso e maltrato son ineludibles.

O tratamento metodolóxico da materia débese axustar ao nivel competencial inicial do alumnado, partindo cando cumpra de aprendizaxes máis simples, respectando ritmos e estilos de aprendizaxe que teñan en conta a atención á diversidade. Xeografía e Historia permite desenvolver metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo e a aprendizaxe por proxectos estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, integrando de xeito especial as tecnoloxías da información e da comunicación e cun enfoque orientado á realización de tarefas e á resolución de problemas. É moi importante ter presente o papel do/da docente como orientador/a, promotor/a e facilitador/a do desenvolvemento competencial do alumnado, e non esquecer a adecuada coordinación entre docentes.

| Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 3º curso   |  |   |  |  |
|---|--|---|--|--|
| Obxectivos  | Contidos   | Criterios de avaliación   | Estándares de aprendizaxe  | Competencias clave   |
| Bloque 1. O medio físico  |  |   |  |  |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ e</li> <li>▪ f</li> <li>▪ g</li> <li>▪ h</li> </ul>                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.1. Localización. Latitude e lonxitude</li> </ul>             | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B1.1. Localizar e interpretar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe satélite</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB1.1.1. Clasifica e distingue tipos de mapas e imaxes satélite.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CD</li> </ul>                |
|   |  |   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB1.1.2. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa utilizando datos de coordenadas xeográficas.</li> </ul>                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CD</li> </ul>                               |
|   |  |   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB1.1.3. Coñece e interpreta os tipos mapas temáticos</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CD</li> </ul>                |
| Bloque 2. O espazo humano   |  |   |  |  |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ a</li> <li>▪ b</li> <li>▪ e</li> <li>▪ f</li> <li>▪ g</li> <li>▪ l</li> <li>▪ h</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.1. Organización política e territorial de España.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.1. Coñecer a organización administrativa e territorial de España.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB2.1.1. Distingue nun mapa político a distribución territorial de España: comunidades autónomas, capitais, provincias e illas.</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CD</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSC</li> </ul> |
|   |  |   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB2.2.1. Compara a poboación activa de cada sector en diversos países e analiza o grao de desenvolvemento que amosan estes datos.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CD</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSC</li> </ul> |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ e</li> <li>▪ c</li> <li>▪ f</li> <li>▪ g</li> <li>▪ h</li> </ul>              | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.2. Sectores de actividade económica.</li> </ul>              | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.2. Analizar os datos do peso do sector terciario dun país fronte aos do sector primario e secundario, e extraer conclusións.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB2.2.1. Compara a poboación activa de cada sector en diversos países e analiza o grao de desenvolvemento que amosan estes datos.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CD</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSC</li> </ul> |

| Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 3º curso   |   |  |  |  |
|---|---|--|--|--|
| Obxectivos  | Contidos  | Criterios de avaliación  | Estándares de aprendizaxe  | Competencias clave   |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ c</li> <li>▪ e</li> <li>▪ f</li> <li>▪ g</li> <li>▪ h</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.3. Sectores económicos en Europa, en España e en Galicia.</li> </ul>                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.3. Recoñecer as actividades económicas que se realizan en Europa nos tres sectores, identificando distintas políticas económicas.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB2.3.1. Diferencia os sectores económicos europeos.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSC</li> </ul>   |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ e</li> <li>▪ f</li> <li>▪ g</li> <li>▪ h</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.4. Sistemas económicos do mundo.</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.4. Coñecer as características de diversos tipos de sistemas económicos</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB2.4.1. Diferencia aspectos concretos e a súa interrelación dentro dun sistema económico.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CSIEE</li> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSC</li> </ul>  |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ c</li> <li>▪ e</li> <li>▪ f</li> <li>▪ g</li> <li>▪ h</li> <li>▪ l</li> <li>▪ m</li> <li>▪ ñ</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.5. Aproveitamento e futuro dos recursos naturais. Desenvolvemento sustentable.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.5. Entender a idea de desenvolvemento sustentable e as súas implicacións.</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB2.5.1. Define o desenvolvemento sustentable e describe conceptos clave relacionados con el.</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CD</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSC</li> </ul>   |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ b</li> <li>▪ e</li> <li>▪ f</li> <li>▪ g</li> <li>▪ h</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.6. Recursos naturais e actividades agrarias.</li> </ul>                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B2.6. Localizar os recursos agrarios e naturais no mapa mundial.</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB2.6.1. Sitúa no mapa as principais zonas cerealistas, como exemplo de recurso agrario no mundo, e as máis importantes masas forestais do mundo.</li> <li>▪ XHB2.6.2. Localiza e identifica nun mapa as principais zonas produtoras de minerais no mundo.</li> <li>▪ XHB2.6.3. Localiza e identifica nun mapa as principais zonas produtoras e consumidoras de enerxía no mundo.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CD</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSIEE</li> <li>▪ CD</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CD</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSIEE</li> <li>▪ CMCCT</li> </ul> |

| Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 3º curso   |   |   |  |   |
|---|---|---|--|---|
| Obxectivos  | Contidos  | Criterios de avaliación   | Estándares de aprendizaxe  | Competencias clave  |
|   |   |   | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ XHB2.6.4. Identifica e nomea algunhas enerxías alternativas.</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ CCL</li> <li>■ CAA</li> <li>■ CSIEE</li> <li>■ CMCCT</li> </ul>                              |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>■ b</li> <li>■ c</li> <li>■ e</li> <li>■ f</li> <li>■ g</li> <li>■ h</li> <li>■ m</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ B2.7. Pesca: tipos e problemática.</li> </ul>                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ B2.7. Explica e localiza os tipos de pesca e os seus problemas.</li> </ul>               | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ XHB2.7.1. Procura información sobre a sobreexplotación dos caladoiros de pesca, usando recursos impresos e dixitais.</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ CCL</li> <li>■ CMCCT</li> <li>■ CD</li> <li>■ CAA</li> <li>■ CSC</li> <li>■ CSIEE</li> </ul> |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>■ b</li> <li>■ e</li> <li>■ f</li> <li>■ g</li> <li>■ h</li> </ul>                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ B2.8. Sector industrial. Rexións industrializadas do mundo.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ B2.8. Explicar a distribución desigual das rexións industrializadas no mundo.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ XHB2.8.1. Localiza nun mapa os países máis industrializados do mundo, a través de lendas e símbolos adecuados.</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ CCL</li> <li>■ CAA</li> <li>■ CSIEE</li> </ul>   |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>■ b</li> <li>■ e</li> <li>■ f</li> <li>■ g</li> <li>■ h</li> </ul>                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ B2.9. Actividades terciarias: transporte.</li> </ul>                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ B2.9. Analizar o impacto dos medios de transporte no seu contorno.</li> </ul>            | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ XHB2.9.1. Traza sobre un mapamundi o itinerario que segue un produto agrario e outro gandeiro desde a súa colleita ata o seu consumo en zonas afastadas, e extrae conclusións.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ CD</li> <li>■ CAA</li> <li>■ CSC</li> <li>■ CSIEE</li> </ul>                                 |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>■ b</li> <li>■ e</li> <li>■ f</li> <li>■ g</li> <li>■ h</li> </ul>                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ B2.10. Actividades terciarias: comercio.</li> </ul>                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ B2.10. Entender os fluxos e os bloques comerciais.</li> </ul>                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ XHB2.10.1. Define os indicadores que miden os intercambios económicos dun país.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ CAA</li> <li>■ CD</li> <li>■ CCL</li> <li>■ CMCCT</li> <li>■ CSIEE</li> </ul>                |
|   |   |   | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ XHB2.10.2. Describe as características do comercio internacional na actualidade.</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ CAA</li> <li>■ CCL</li> <li>■ CSC</li> <li>■ CSIEE</li> </ul>                                |

| Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 3º curso   |   |   |  |  |
|---|---|---|--|--|
| Obxectivos  | Contidos  | Criterios de avaliación   | Estándares de aprendizaxe  | Competencias clave   |
|   |   |   | <ul style="list-style-type: none"> <li>XHB2.10.3. Enumera as características dos bloques comerciais e as razóns polas que se constitúen.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>CAA</li> <li>CCL</li> <li>CSC</li> <li>CSIEE</li> </ul>               |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>b</li> <li>e</li> <li>f</li> <li>g</li> <li>h</li> </ul>                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>B2.11. Turismo.</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>B2.11. Analizar o desenvolvemento do turismo e a súa importancia económica.</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>XHB2.11.1. Identifica os tipos de turismo e os seus efectos</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>CAA</li> <li>CCL</li> <li>CCEC</li> <li>CSIEE</li> <li>CD</li> </ul>  |
|   |   |   | <ul style="list-style-type: none"> <li>XHB2.11.2. Valora a importancia do turismo na economía española e galega.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>CAA</li> <li>CCL</li> <li>CCEC</li> <li>CSIEE</li> <li>CD</li> </ul>  |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>b</li> <li>c</li> <li>e</li> <li>f</li> <li>g</li> <li>h</li> <li>m</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>B2.12. Causas do desenvolvemento desigual no mundo. Débeda externa.</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>B2.12. Analizar gráficos de barras por países e textos onde se reflectan os niveis de consumo, o comercio desigual e a débeda externa entre países en desenvolvemento e os desenvolvidos.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>XHB2.12.1. Comparar as características do consumo interior de países como Brasil e Francia.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>CAA</li> <li>CCL</li> <li>CSC</li> <li>CSIEE</li> <li>CD</li> </ul>   |
|   |   |   | <ul style="list-style-type: none"> <li>XHB2.12.2. Crea mapas conceptuais, usando recursos impresos e dixitais, para explicar o funcionamento do comercio, e sinala os organismos que agrupan as zonas comerciais.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>CAA</li> <li>CCL</li> <li>CSIEE</li> <li>CD</li> </ul>                |
|   |   |   | <ul style="list-style-type: none"> <li>XHB2.12.3. Describe o funcionamento dos intercambios a nivel internacional, utilizando mapas temáticos e gráficos nos que se reflectan as liñas de intercambio.</li> </ul>            | <ul style="list-style-type: none"> <li>CAA</li> <li>CMCCT</li> <li>CSIEE</li> <li>CD</li> <li>CCL</li> </ul> |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>b</li> <li>c</li> <li>d</li> <li>e</li> <li>.</li> </ul>                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>B2.13. Tensións mundiais e subdesenvolvemento. Solucións ao problema.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>B2.13. Relacionar áreas de conflito bélico no mundo con factores económicos.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>XHB2.13.1. Realiza un informe sobre as medidas para tratar de superar as situacións de pobreza.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>CAA</li> <li>CSC</li> <li>CSIEE</li> <li>CCL</li> </ul>               |

| Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 3º curso                                 |   |   |  |  |
|---|---|---|--|--|
| Obxectivos  | Contidos  | Criterios de avaliación   | Estándares de aprendizaxe  | Competencias clave   |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ f</li> <li>▪ g</li> <li>▪ h</li> </ul> |   |   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB2.13.2. Sinala áreas de conflito bélico no mapamundi e relaciónaas con factores económicos.</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CCL</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CSIEE</li> </ul>   |
| Bloque 3. A historia  |   |   |  |  |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ f</li> <li>▪ l</li> <li>▪ ñ</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CCEC</li> </ul>                   |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ h</li> <li>▪ l</li> <li>▪ ñ</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.2. Fontes históricas.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.</li> <li>▪ XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CAA</li> </ul>     |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ l</li> <li>▪ ñ</li> </ul>              | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.3. Cambio e continuidade.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.</li> <li>▪ XHB3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CMCCT</li> </ul> |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ f</li> <li>▪ l</li> <li>▪ ñ</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.4. Tempo histórico.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía)</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CMCCT</li> </ul>                                 |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ h</li> <li>▪ l</li> <li>▪ ñ</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.5. Vocabulario histórico e artístico.</li> </ul>                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CCL</li> </ul>                                   |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ g</li> <li>▪ l</li> </ul>              | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.6. Idade Moderna: concepto e datación.</li> </ul>                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.6. Comprender a significación histórica da etapa do Renacemento en Europa.</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB3.6.1. Distingue modos de periodización histórica (Idade Moderna, Renacemento, Barroco, Absolutismo, etc.).</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CAA</li> </ul>                                   |



| Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 3º curso   |  |  |   |   |
|---|--|--|---|---|
| Obxectivos  | Contidos   | Criterios de avaliación  | Estándares de aprendizaxe   | Competencias clave  |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ f</li> <li>▪ g</li> <li>▪ h</li> <li>▪ l</li> <li>▪ n</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.7. Renacemento e Humanismo: alcance posterior.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.7. Relacionar o alcance da nova ollada dos humanistas, artistas e científicos do Renacemento con etapas anteriores e posteriores.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB3.7.1. Identifica trazos do Renacemento e do Humanismo na historia europea, a partir de fontes históricas de diversos tipos.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CCEC</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CCL</li> </ul>   |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ l</li> <li>▪ n</li> <li>▪ ñ</li> </ul>                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.8. Arte renacentista e barroca.</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.8. Coñecer a importancia da arte renacentista e barroca en Europa e en América.</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB3.8.1. Coñece obras e legado de artistas, humanistas e científicos da época.</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CCEC</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CCL</li> </ul> |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ g</li> <li>▪ l</li> <li>▪ h</li> <li>▪ n</li> <li>▪ ñ</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.9. Principais manifestacións da cultura dos séculos XVI e XVII.</li> </ul>                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.9. Coñecer a importancia dalgúns autores e obras destes séculos.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB3.9.1. Analiza obras, ou fragmentos delas, dalgúns autores desta época no seu contexto.</li> </ul>                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CCEC</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CCL</li> </ul>   |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ a</li> <li>▪ c</li> <li>▪ d</li> <li>▪ g</li> <li>▪ l</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.10. Estado moderno: monarquías autoritarias, parlamentarias e absolutas.</li> </ul>              | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.10. Comprender a diferenza entre os reinos medievais e as monarquías modernas.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB3.10.1. Distingue as características de réximes monárquicos autoritarios, parlamentarios e absolutos.</li> </ul>                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CAA</li> </ul>                                  |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ a</li> <li>▪ c</li> <li>▪ d</li> <li>▪ g</li> <li>▪ l</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.11. Monarquías modernas: unión dinástica de Castela e Aragón. Posición de Galicia.</li> </ul>    | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.11. Analizar o reinado dos Reis Católicos como unha etapa de transición entre a Idade Media e a Idade Moderna.</li> </ul>                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB3.11.1. Comprende os conceptos de cambio e continuidade en relación co reinado dos Reis Católicos.</li> </ul>                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CAA</li> </ul>                                  |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ f</li> <li>▪ g</li> <li>▪ h</li> <li>▪ l</li> <li>▪ m</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.12. Descubertas xeográficas: Castela e Portugal. Conquista e colonización de América.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ B3.12. Entender os procesos de conquista e colonización, e as súas consecuencias.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB3.12.1. Explica as causas que conduciron á descuberta de América para Europa, a súa conquista e a súa colonización.</li> </ul>          | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSC</li> <li>▪ CMCCT</li> <li>▪ CAA</li> <li>▪ CCL</li> </ul>  |
|   |  |  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ XHB3.12.2. Coñece os principais feitos da expansión de Aragón e de Castela polo mundo.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ CSC</li> </ul>   |

| Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 3º curso                    |  |  |   |   |
|--|--|--|---|---|
| Obxectivos   | Contidos   | Criterios de avaliación  | Estándares de aprendizaxe   | Competencias clave  |
|  |  |  | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ XHB3.12.3. Sopesa interpretacións conflitivas sobre a conquista e a colonización de América.</li> </ul>              | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ CSC</li> <li>■ CAA</li> <li>■ CCL</li> </ul> |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>■ g</li> <li>■ l</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ B3.13. Os conflitos europeos nos séculos XVI e XVII a través das políticas dos Austrias: reforma, contrarreforma e guerras de relixión; loita pola hexemonía e guerra dos Trinta Anos.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ B3.13. Coñecer trazos das políticas internas e as relacións exteriores dos séculos XVI e XVII en Europa.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ XHB3.13.1. Analiza as relacións entre os reinos europeos que conducen a guerras como a dos "Trinta Anos".</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>■ CSC</li> <li>■ CAA</li> </ul>                |